

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд на тема:

ОБРАЗОВАТЕЛЕН МОДЕЛ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА УМЕНИЯТА ЗА ОБЩУВАНЕ НА 5-7 ГОДИШНИТЕ ДЕЦА В СЕМЕЙСТВОТО

представен за официална защита от **Вяра Атанасова Богатева**

с цел присъждане на ОНС „доктор“ по педагогика, Професионално направление:
1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

Научен ръководител: проф. д-р Радослав Пенев

Автор на становището: проф. д-р Маргарита Колева, Факултет по педагогика,
ЮЗУ „Неофит Рилски“

1. Параметри на дисертационния труд

Дисертационният труд представен за официална защита от Вяра Богатева е с обем от 263 стандартни страници с включени увод, пет глави, заключение и изводи, литература. В организационен и съдържателен план трудът предлага много добра съразмерност, свързаност и логика на научното изследване, което позволява всяка глава да носи своя специфична информация по посока на програмната ориентация на изследването и неговите концептуални параметри. В резултат и научно обосноваването изводи с конкретна практическа насоченост.

2. Информационните ресурси

В смисъла на дисертационното изследване и с цел проучване и доказване на научно-изследователската си теза докторант Вяра Богатева е представила библиографска справка от 127 заглавия, от които 83 на кирилица, 22 на латиница и 22 източници от Интернет. Съдържанието е илюстрирано със 100 таблици и схеми, и 93 диаграми. Приложенията са в отделно книжно тяло в обем 106 страници. Информационните ресурси са подбрани целесъобразно, като авторката на дисертационния труд е направила задълбочен и коректен анализ на основни тези, свързани с изследваната проблематика. Силно впечатление прави приложението „Семеен свят“ като визия и най-вече като съдържание.

3. Актуалност на разработвания проблем - научни и научно-приложни параметри

Проблемът „общуване в семейството“, общуване между деца и родители неоспоримо е актуален за динамичното ни съвремие и разнообразието от специфични визии на формата „семейство“. Овлабяването от емоционалното и уникално дете от предучилищна възраст на необходимите социални умения за общуване в най-близката семейна среда е първостепенната задача, както на представителите на семейството, така също и на педагогическата наука и

практика. Оценявам трудностите, пред които се изправя докторантката, за да очертае спецификата на този процес, с неговите позитивни и негативни проекции, продиктувани от многообразието фактори (субектни и обективни) с влияние върху неговото осъществяване. Фактите от семейната практика, честото „разминаване“ и понякога негативно (дори агресивно!!!) отношение между деца и родители, макар този процес да е все още доста неопределен в предучилищна възраст, е основание да се подкрепи разработката на авторката на дисертационния труд и да се констатира, че явно съществува научно-изследователски дефицит от разработки по проблематиката с доказан практически ефект.

Актуалността на проблематиката е очертана още в Програмната ориентация и концептуални параметри на изследването с ясно формулирани компоненти: обект, предмет, цел, оптимистична и песимистична хипотези, етапи и задачи на изследването, очаквани резултати. Може да се констатира, че на всеки етап от научно-изследователската дейност на докторантката се продуцира актуалността на проблематиката – и в процеса на теоретичните търсения и в смисъла на изследователските процедури и техните приложни аспекти.

4. Компетентност и възможности за научно-теоретична и приложна интерпретация на изследваната проблематика

Представената от Вяра Богатева дисертация е научен труд със съдържателно и организационно прецизна и научно защитена интерпретация на всяка от основополагащите и изведени от авторката тези. Притежаваните от нея психолого-педагогически и социокултурни компетенции са в основата на терминологичната обосновка на изследваните феномени, чрез формулиране на основни работни понятия като „общуване в семейството“; „фамилна междуличностна перцепция“; „фамилна комуникация“; „фамилна интеракция“; „компетентност на детето за фамилна комуникация“; „умения на детето за общуване в семейството“, което по същество е един от базовите акценти във всяко научно изследване. Задълбоченото и с различна насоченост, теоретично проучване е позволило на докторантката на систематизира различните аспекти на проблема, да обоснове тяхното „присъствие“ в разработката, да обобщи и изведе концептуалната теза, спецификата на собствените проучвания и предложения за теоретико-експериментален Модел за стимулиране уменията на 5-6-годишните за общуване в семейството. Синтезиран образ на посочените дейности е Образователното помагало „Семеен свят“, резултатите от приложението на което в експерименталната група са оценени от експерти - автори на образователно съдържание, родители, учители, преподаватели, студенти. В експертната оценка на образователния модел участват 13 научни работници и 223 студенти от бакалавърските специалности и магистърските програми на ФНПП, СУ „Св. Климент Охридски“, от които (студентите) 92 родители на деца от предучилищна възраст. Високо оценявам анализите и изводите на авторката в тази част на разработката.

5. Съответствие на концептуални параметри на изследването с изследователски процедури, методи за осъществяването им, критерии и

показатели за проучване равнището на умения за общуване на децата от предучилищна възраст в семейството.

Общата оценка на дисертационната разработка в този аспект е обективно положителна. В съответствие с динамичните характеристики на уменията за общуване на 5-7-годишното от предучилищна възраст в семейна среда, авторката на труда правилно е осъществила изследователските си действия чрез ползване на анкетни проучвания и експертни оценки от учители, родители, студенти. Общият обем на извадката е 879 респондента, в това число 428 учители и 451 родители на деца от предучилищна възраст. Статистическата обработка на данните е извършена чрез софтуерна програма SPSS. С особена значимост за анализа на резултатите от проведените изследвания са предложените показатели и критерии (авторски и на проф. д-р Р. Пенев - научен ръководител) за проучване и оценка уменията на 5-7-годишните за общуване в семейството. Осъществените предварителни проучвания относно образователното съдържание в пет Програмни системи, данните от индивидуалният оценъчен протокол за учители и от анкета за родители, както и резултатите от статистическата им обработка на всеки от етапите на изследването доказват наличието на пълно съответствие между концептуални постановки, осъществени изследователски процедури и очаквани резултати, което по същество осигурява ценностното „присъствие“ на дисертационната разработка на Вяра Богатева в научните ресурси на предучилищната педагогика.

6.Относно приносите

На основание концептуалната ориентация на дисертационния труд в теоретичните им параметри, детайлизирани компоненти, смисъл на емпирични изследвания и резултати от тях, съдържателна и технологична насоченост на образователното помагало „Семеен свят“ и пр. може да се определи, че за условията на българското предучилищно образование дисертационният труд на докторант Вяра Богатева е разработка със значим принос за възпитанието и социализацията на детето от предучилищна възраст и отношението му към семейното среда. Ако разширим периметъра на възрастта и се опитаме да направим оценка на проблема „родители – деца“ в горните възрастови групи ще открием съществените пропуски на образователната система относно овладените от порасналите ни деца умения за общуване в семейството. Принос към решението на този проблем има и неговата правилна постановка в предучилищна възраст, и конкретно в настоящата дисертационна разработка.

Приемам за приносни моменти, изведените в дисертационния труд.

Бележки и препоръки:

Предвид мащабността на резултатите от изследването, би било от значение изследователският процес с констатиращ ефект да се насочи и към установяване равнището на представи и отношение на 5-7-годишните деца към разглежданата проблематика. Какви са основанията ви за отсъствието на проучвания в тази насока - може би чрез децата ще откриете част от причините за трудностите в общуване в семейна среда?

Препоръчвам разработеният Образователен модел „Семеен свят“ да се предложи за апробиране и внедряване в педагогическата практика на разновъзрастовата детска група, поради това, че е предназначен за работа в двете възрастови групи - трета и четвърта подготвителни групи.

Заключение:

Дисертационният труд на докторант Вяра Богатева има ясно очертани научни достойнства и отговаря на всички необходими изисквания за разработката на подобен труд. Общата оценка е, че е налице много добро познаване на разработваната проблематика, концепцията е формулирана ясно и прецизно и е представена на добър стил, налице е реално самостоятелно проведено изследване с интересни данни и анализи, изведени са съществени приноси моменти. Апробацията на Образователния модел „Семеен свят“ е осигурило на 5-7-годишните деца от експерименталната група добра база от значими перцептивни, комуникативни и интерактивни умения за активно и адекватно общуване в семейството. В този смисъл и извода: целта на дисертационния труд е постигната, поставените задачи са решени, доказана е оптимистичната хипотеза, издигната от докторантката.

Автореферата отразява вярно и точно съдържанието на дисертацията.

Дисертационният труд е в съответствие с нормативните документи в Република България, Наредба за приобщаващо образование (Обн. - ДВ, бр. 89 от 11.11.2016 г.), Закон за предучилищното и училищното образование – Раздел II (Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г.).

На основание постигнатите резултати и актуални приноси в дисертационното изследване на тема „*Образователен модел за стимулиране на уменията за общуване на 5-7-годишните деца в семейството*“, представено от докторант Вяра Богатева предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

Автор на становището:

Проф. д-р Маргарита Колева